

Уважаеми официални гости,
Уважаеми дами и господа,
братя и сестри,

Холокостът е най-силният пример в историята на света за нечовечността на човечеството. Днес, когато и последните оцелели от Холокоста си отиват и последните очевидци на тези години ни напускат, ние все по-често чуваме и ще чуваме хора да ни задават въпроса: Кому е нужно да продължава да се говори за Холокоста? Защо трябва да помним и да отбелязваме Деня в памет на жертвите от Холокоста? Вече се чуват гласове, че е дошло времето да оставим темата за Холокоста да почива в мир, защото това е нещо от миналото. Други твърдят, че няма нищо особено в Холокоста и че той не е някакво уникално в историята на човечеството събитие, което да трябва да се отделя, но то е просто поредният геноцид, подобен на много други преди и след него. Геноцид подобен на геноцида в Руанда или на геноцида над арменския народ, или геноцида, извършен от Пол Пот и двата милиона души, унищожени в Камбоджа. Светът познава още много масови изстребления на хора също в големи размери, каквито са жертвите на Мао Дзедун в Китай или жертвите на Йосиф Сталин в Русия, или жертвите на геноцида, извършен по време на колонизацията на света най-вече в Африка. Говорим за цялото това неизброимо човешко страдание. Защо при толкова много други случаи на геноцид Холокостът да е нещо уникално и различно?

Отговорът на този въпрос е: Защото Холокостът е нещо различно! Въпреки всички общи неща и въпреки всички прилики между Холокоста и останалите случаи на геноцид в историята на света, унищожението на еврейския народ по времето на Втората световна война притежава някои уникални и единствени характеристики. Съгласен съм с всички тези хора, които казват, че светът е виждал и други случаи на зверства, изстребление и геноцид. Убеден съм, че това е правилно, легитимно и много нужно те също да бъдат отбелязвани със специален ден на възпоменаване. Или както Денис Прагър беше казал: Когато Китай има своя ден на Холокоста – ден, в който ще се възпоменават 60-те милиона души жертви на Мао и на Комунистическата партия, избити в периода между 1958 и 1961 година, тогава Китай ще бъде едно много по-прилично място. До тогава той ще се управлява от хора, които почитат едно чудовище.

Но ние с вас, които живеем в Европа, ние трябва да отделим Холокоста от всеки друг геноцид, случил се на планетата. И ние трябва да говорим и да помним Холокоста, защото Холокостът е ужас, случил се в Европа, който касае всяка една държава в Европа. Този ужас беше осъществен в сърцето на Европа, той беше инициран и изпълнен от хората в Европа, далеч не само от немските националсоциалисти. В случването на този кошмар са участвали и

съучаствали милиони хора от много различни народи. И последно, но всъщност най-първо и най-важно, жертвите на този ужас бяха хора, живеещи в Европа! Ето защо уроците на тези събития, които ние по много беден и крайно недостатъчен да бъде обяснен с думи начин наричаме Холокоста, са важни за целия свят, но те са особено важни за народите на Европа. И народите на Европа трябва да се отнасят към отбелязването на този ден и към пазенето на паметта и изучаването на уроците на Холокоста по много, много сериозен начин.

Страданието на еврейския народ е толкова голямо, че ние с вас никога не бихме могли напълно да го разберем, нито бихме могли да разберем как народите в Европа предадоха евреите си по толкова срамен начин. Нужни са години, в които човек да изучава случилото се, ако иска да може поне малко да почне да го разбира. И в същия момент хората днес продължават да недоумяват и да се питат: Как е било възможно едни толкова образовани и нормални хора да избият толкова лесно и без да изпитват каквото и да е чувство на вина толкова много мъже, жени и малки деца? И как е възможно по време на процесите срещу убийците в Нюрнберг почти да няма покаяние за стореното? Как така до последния момент, дори и в смъртта си тези хора продължават да оправдават извършеното от тях? Трябва да има сравнително прост и ясен отговор на всичко това. Но опасенията ми са, че уроците от Холокоста продължават да стоят ненаучени от хората.

На второ място Холокостът е уникално събитие, защото не става дума само за физическото унищожение на евреите, но за унищожението на юдаизма като вяра, като религия, като философия, като етика и като основен принцип на вид цивилизация. Нацистите си поставят за цел да унищожат евреите и юдаизма, защото знаят, че ако успеят да го направят, то след това те ще успеят да унищожат и християнството. Понеже без юдаизма християнството не може да съществува. Ако Исус Христос беше посетил Полша през 1943 г., Той също щеше да бъде качен във вагоните и убит в газовите камери. Исус Христос беше евреин. Всичките Му апостоли бяха евреи. Всички християни през първите осем години от съществуването на ранната църква бяха евреи. Ако те се намираха в Европа по времето на Третия Райх, те всички щяха да бъдат избити.

Нацистите се опитаха да унищожат и премахнат от лицето на земята цялата юдео-християнска цивилизация, която е била развивана в продължение на няколко хиляди години.

Това бе опит да бъде унищожена всяка религия и вяра в Европа, чиито основи се намират в Библията, като я заменят с езическа идеология и езическа религия, в която човешкият живот не означава нищо и в която е без значение дали един човек е убиец. Защото когато бъде премахната юдео-християнската

цивилизация, няма да остане морал. Защото независимо от всичко десетте Божии заповеди продължават да бъдат най-добрият морален код, който светът някога е притежавал. С други думи, когато говорим за Холокоста, ние не говорим просто за един от многото случаи на извършен геноцид спрямо някакъв народ или племе, но ние говорим за опит да бъде изтрита и напълно подменена най-развитата и продуктивна част от човешката цивилизация, а именно юдео-християнската. И навсякъде, където юдео-християнската цивилизация е разрушена, там няма свобода, няма човешки права, няма прогрес, нито ценене на човешкия живот.

Денят в памет на жертвите и оцелелите от Холокоста трябва да бъде отбелязан и разбран, защото уроците на Холокоста трябва да бъдат отбелязани и разбрани.

И трябва да си дадем сметка, че постоянното повтаряне на думите: “Никога повече!” в изказванията на световните лидери е признание за провал и признание, че светът все така не е разбрал за какво става дума. Ако урокът от Холокоста беше разбран, нямаше да има и един човек, който да се осмели да каже, че не е нужно вече да се говори за Холокоста, защото това е нещо от миналото. Холокостът не е нещо от миналото, а непрекъснатото повтаряне на думите “Никога повече!” е породено от подсъзнателното знание, че “Никога повече!” може бързо да се превърне във “Винаги може отново”. И “Винаги може отново” ще продължава да бъде винаги между нас хората, защото именно “Винаги може да се повтори” е основният и най-важен урок от Холокоста.

Холокостът е свидетелство, че всяко нещо, което хората смятат, че е невъзможно да се случи, всъщност може да се случи. Една от постоянно повтарящите се реплики в свидетелствата на оцелелите от лагерите евреи е, че те не са могли да повярват, че е възможно някой действително да иска да ги унищожи, а още по-малко, че всъщност вече го прави. Те не са могли да повярват, че някой ще избие беззащитни малки деца, бременни жени и възрастни хора. Ето как звучат думите на една от оцелелите от Аушвиц: Аз израстнах сред асимилирана немска култура и среда. Аз не вярвах. Всъщност никой от нас не вярваше, че такова нещо като концентрационни лагери съществува. Ние не вярвахме, че едни културни и цивилизовани хора могат да извършат нещо такова. Ние мислехме, че това е невъзможно. И продължаваше да ми се струва невъзможно, докато не пристигнах в Аушвиц и не усетих миризмата на изгаряща човешка плът. И тогава разбрах, че всъщност е възможно!

Човекът винаги е правил грешката да се предоверява на добротата на хората. Хората сме склонни да се самоуспокояваме, че определени неща никога не могат да се случат. Обаче истината е, че абсолютно всичко е

възможно да се случи, ако няма хора, които да го спрат от това да се случи. Историята на света е доказателство, че това е вярно, защото историята на света не ни поразява със своя висок морал, доброта и почитеност. И докато човечеството продължава да вярва, че с развитието си, то ще направи хората по-добри и по-цивилизовани, истината е, че миналият ХХ век, който е последният изминал най-развит век, е най-кървавият в историята на света. И след случилото се през 2003 и 2004 г. в Дарфур, Судан, довело до смъртта на над 480 000 души, и след извършването от Ислямска държава аз не мисля, че ние имаме основания да смятаме, че ХХI век е много по-различен. Кой някога е предполагал, че през ХХI век хора ще бъдат обезглавявани и изгаряни в клетки? Насилието и жестокостта са в такива мащаби в историята на човешката раса, че спокойно могат да бъдат приети като норма на човешко поведение. Ето защо ние всички с вас може да смятаме, че имаме правилните морални ценности и верните разбирания, но човешката природа не е предразположена към доброта. И човешката природа със сигурност не е морално силна, защото подложена на изкушението да извърши зло, за да спаси или задоволи себе си, тя почти винаги побеждава съвестта и извършва злодеянието. И това е нещо, което ние с вас не трябва никога да забравяме.

Най-големият урок от Холокоста е, че ние хората не сме добри. Във всеки един момент от историята на света идеята, че хората са по природа добри, е била и продължава да бъде наивна и лишена от здрав разум. Единствената причина, поради която хората се държат като добри е поради страха, че ако започнат да правят всичко, което им се иска, ще бъдат преследвани, наказани и ще се озоват в затвора. Защото представете си какво ще се случи в София, ако от утре в тази страна няма закон, няма полиция, няма следствие, няма прокуратура и всеки може да прави, каквото му харесва и каквото му се иска? Като без значение какво ще извърши, той няма да бъде наказан? Ние всички с вас знаем какво ще се случи, нали? Ние ще видим как тези "цивилизовани хора", живеещи в "най-развятия ХХI век" са всъщност пълни с най-долни и отвратителни страсти. И ние ще видим хора, които без никакви скрупули, ще отиват и ще си присвояват всяко нещо, което им хареса. Те ще крадат от банките пари, които не са били изработили. Те ще ограбват магазини, те ще влизат и ограбват къщите на съседите си. И ако няма възмездие, жените ще бъдат изнасилвани, защото са се били харесали на някого. И възрастни хора ще бъдат пребивани и изхвърляни на улицата, от някого, който решава, че му се иска да живее в техния дом в центъра. И хората ще започнат да издевателстват един над друг и да се избиват един друг, за да имат това, което другите имат.

И в този свят на анархия, където няма наказание за това, което правиш, каквото и да си бил направил, аз бих дал на най-цивилизованите, най-възпитаните и най-моралните от вас не повече от няколко часа преди всеки от

вас да се въоръжи с каквото намери и да почне да защитава съпругата и децата си от това, което се случва.

Защото човешката природа не е възвишена и благородна. А законите са нещо много важно и съдебната система трябва да работи. Историята на човечеството доказва, че човешката доброта е твърде тънък лед, на който да можем да стъпим, а под леда бушува една несравнимо по-силна примитивна и зла същност. Хората могат да бъдат добри и хората могат да извършат добро, но да се вярва, че хората са добри, е наивно и опасно. Всъщност това е глупаво и следователно подобно мислене не може да бъде извинено.

Но не само хората не сме добри. Холокостът показва, че доброто образование не е достатъчно. Най-важното в едно общество е да бъдат разработени начини хората да стават по-добри. И аз не противопоставям морала и образованието, аз казвам, че те не са едно и също нещо и че те не могат едно без друго. Като човек, който има огромен респект към образованието, произхождащ от род, в който пет поколения наред са се занимавали с образование, включително до там, че едната ми баба е била заместник-министър на образованието, аз трябва да отбележа, че доброто образование често се оказва морално неутрално и на практика в критични етични ситуации безполезно. Нравствената сила и отстояването на морални принципи не е задължително свързано с академични способности и постижения. Каква полза е имало човечеството от това, че Йозеф Менгеле е имал докторски степени по медицина и антропология? Това не му попречва да участва в най-нечовешките престъпления, вършени от човек. Осем от петнадесетте участници във Ванзейската конференция през 1942 г., на която се приема окончателното решение на еврейския въпрос, са имали докторски степени. Те са имали бляскави академични постижения, но те нямат бляскави постижения в морал, в ценности и в човечност.

Образование, което не е паралелно съпроводено от възпитание във висок морал, праведност и почтеност, не е от голяма полза, когато хората попаднат в криза или в голяма нужда. Освен образован, човек трябва да бъде и почтен. Естествено, че ние се нуждаем от добри училища и университети, където да се развива любознателност, умение да се мисли и интелигентност. Места, където се предават познания в областта на висшата математика, молекулярната биология, социологията, литературата, както и в стотици други области от калейдоскопа на познанието. Всичко това е прекрасно. Но в моментите, в които един народ се намира в реална и непосредствена опасност от себепоразрушение, ние не се нуждаем обезателно от хора, които са умни, ние се нуждаем от хора, които са добри, ние се нуждаем от хора, които са почтени, ние се нуждаем от хора, които имат докторска степен по състрадание, хора, които са даващи, хора, които са любящи, хора, които са неподкупни и хора, които са смели. Ние се нуждаем от хора, които имат ценности, морал,

принципи и достойнство. Ние се нуждаем от хора, които в бурите ще продължават да имат силен вътрешен морален компас за това кое е добро и кое е зло. И този морален компас, в който твоето и моето вътрешно север е винаги почтеност и винаги другите, е това, от което се нуждае обществото ни.

Във 2 Тимотей 3: 1-5 апостол Павел написа следните думи:

А това да знаеш, че в последните дни ще настанат усилни времена. Защото човеците ще бъдат себелюбиви, сребролюбиви, надменни, горделиви, хулители, непокорни на родителите, неблагодарни, нечестиви, безсърдечни, непримирими, клеветници, невъздържани, свирепи, неприятели на доброто, предатели, буйни, надуты, повече сластолюбиви, а не боголюбиви, имащи наглед благочестие, но отричащи силата му.

Времената ще бъдат това, което са хората, защото хората правят времената. Причината да настъпят усилни времена не са лошите обстоятелства, не са трудностите и проблемите, а човеците. Нечестиви хора произвеждат нечестиви времена, благочестиви хора произвеждат благочестиви времена. Зли хора създават зли времена, добри хора създават добри времена. Адолф Хитлер, Мао Дзедун и Сталин извадиха зло време, но хора като Димитър Пешев, Митрополит Кирил или майка Тереза извадиха добро време. Ако се променят хората, ще се променят и времената. Така че битката винаги е била една и съща – хората да се променят към по-добро, защото когато хората се променят, времената ще се променят. Ето защо ние не трябва да приемаме света около нас като това, което е той в момента. Всъщност най-важното е да му се противопоставим с нещо по-добро.

След Холокоста за всички хора би трябвало да е очевидно, че това хората да бъдат научени да постъпват правилно и да вършат добро е това, което трябва да бъде най-важната цел за едно общество. А въпросът за това как хората да постъпват благочестиво би трябвало да бъде въпросът, който да занимава умовете и съзнанието на обществото повече от всеки друг. Но всъщност това не е най-важният въпрос, с който се занимават хората. Обществата се занимават с почти всичко друго, но не и с това да създават едни по-добри хора. И под добри хора ние не трябва да разбираме хора, които не крадат и не убиват. Хората, които не крадат и не убиват не са добри хора, те са хора, които не са престъпници и нямат криминални прояви. Обаче можеш да не крадеш и да не убиваш и все така да бъдеш пасивен наблюдател на злите постъпки около себе си. Холокостът не се случил в някакъв вакуум, но в атмосфера на хора, които съзнателно са игнорирани и са си затваряли очите за това, което се случва около тях. И това е нещо, на което ние трябва да учим всеки човек, че той може да направи нещо, че неговият глас е от значение и че неговото поведение има голямо влияние и въздействие.

Като вярващи хора всяка седмица ние се събираме, за да четем и изучаваме една книга, в която се говори за събития, станали в миналото - Библията. Но ние я изучаваме не заради миналото, но за да се научим от нея как да живеем днес.

Ето защо за нас е напълно разбираема и близка идеята, че всяко познаване на миналото има за цел да имаме по-мъдри постъпки и по-правилни действия в настоящето. Ето защо Холокостът не е просто урок по история, но е урок за това кои сме ние, какви можем да станем и какво можем да извършим, за да променим света, в който живеем. Ние трябва да продължаваме да настояваме и да доказваме на хората, че те винаги имат избор и те винаги могат да станат по-добри хора. Те винаги могат да станат по-големи хора. Те винаги могат да намерят смисъл и те винаги могат да направят нещо за някого.

Днес ние всички искаме промяна към по-добро в България, но не искаме да станем по-добри хора. Днес ние всички знаем как Холокостът се случи, но не искаме да знаем защо Холокостът се случи. Така че тази сутрин ние с вас трябва да се запитаем: Какво сме научили и какво сме разбрали от ужаса на Шоа(х), думата на иврит за Холокоста? И позволете ми да използвам тази неправилна в съвременната българска граматика дума човеци. Времето на Холокоста се случи, защото човеци го направиха да се случи и човеци не позволиха да се случи в нашата страна, в България. Какво ще се случи днес? Каквото са човеците днес. И аз се надявам, че сега вие разбирате по-добре колко важен всъщност е този Ден за възпоменание на Холокоста за всички нас! Защото ако ние с вас осъзнаем, че Холокостът се случи, защото хората не сме добри и ако ние осъзнаем, че зли и ужасни неща могат да се случат отново и винаги и затова ние трябва да направим нещо конкретно, така че хората да стават по-добри, то аз вярвам, че това е промяната, която ние всички в тази страна така чакаме да се случи и така силно желаем да видим. Но тази промяна не става бързо. Тя става човек по човек. И дори когато тя се случи, тя не изглежда, като нещо голямо, но нея я има и нещата не са вече, каквито са били. И ние не сме мечтатели, ние сме християни, които виждаме тази трансформация и промяна към по-добро в живота на много и най-различни хора всеки ден. И това означава, че наистина има надежда и наистина има бъдеще!

Дами и господа, благодаря Ви за вниманието!